

Dámy a pánové,

jak asi víte, jedním ze studentů, kteří zhruba v těchto místech mířili před 76 lety na Pražský hrad, byl i Ladislav Hejdánek. Jméno Ladislava Hejdánka je jistě všeobecně známé. Hejdánek byl významný filosof, kritický žák Jana Patočky a Emanuela Rádl, mluvčí Charty 77.

Tehdy, 25. února 1948, mu bylo 20 let a podařilo se mu společně s částí průvodu dostat se přes Strahov až na Hradčanské náměstí. Podle Hejdánkových vzpomínek tam zastavila studenty policie se samopaly. Policie prý dokonce vyhrožovala, že všechny zastřelí. Hejdánek proto raději zvolil ústupovou cestu a rychle se ztratil. Policie ho nestačila zatknout. A také díky tomu pak nebyl vyhozen z filosofické fakulty, kde tehdy studoval.

Mimochodem: Hejdánkovi se filosofii následně podařilo dokonce dostudovat. Šlo přitom už o padesátá léta! A podařilo se mu to navzdory tomu, že se nijak netajil svou křesťanskou orientací. Hejdánek totiž mimo jiné výborně obstál před studentskou prověřkovou komisí. Jak potom vzpomínal, svými znalostmi marxistické literatury dalece převyšoval znalosti těch, kteří ho zkoušeli. Podal prý dokonce na místě takový výklad z Lenina, že všichni jen zírali, neboť to v životě nikdy neslyšeli. Jak pak Hejdánek konstatoval: *„Dělali prověrky, ale sami byli naprosto nevzdělaní.“*

Hejdánkova celková reflexe únorových událostí byla ovšem vážnější. A i když ji zformuloval třicet let poté, v roce 1978, má bohužel přesah až do dnešních dob. Ostatně zkuste sami posoudit, nakolik Hejdánkova slova vystihují také naši současnost. Cituji:

*„Představitelé nekomunistických stran klamali sami sebe, politicky řádně nepracovali, spoléhali se na neexistující nebo shnilé opory a byli nakonec překvapeni, zaskočení a neschopni okamžité, pohotové a promyšlené reakce. Mocenský zvrát byl tehdy nejenom důsledkem protidemokratických metod komunistů, ale stejně tak i důsledkem nepřipravenosti a neschopnosti ostatních stran, a ovšem i panického strachu i netečnosti nejširších vrstev obyvatelstva. Došlo pouze k jedinému masovějšímu protestu, totiž pražských vysokoškolských a zčásti středoškolských studentů. Obyvatelstvo naší republiky se ve své převážné většině chovalo jako zmatená, zstrašená, politicky nevzdělaná a bezcharakterní masa, jejímž hlavním orientačním principem byly reminiscence na protektorát a nacistickou okupaci. Ovšemže bylo šokováno nesčetnými politickými procesy (...), ale k zastrahování jsou zapotřebí vždycky dvě strany - a ochota k tomu, nechat se zastrahit, tu byla veliká.“*

Tolik tedy Hejdánkova reflexe. Myslím, že vyvolává vážné otázky.

Nejsme na tom totiž - přinejmenším v některých ohledech - podobně, jako jsme na tom byli před 76 lety?

Dá se například prohlásit o dnešních politických stranách, které se rády hlásí k demokracii, že *„politicky pracují řádně“*? A že kdyby to bylo potřeba, byly by schopné *„okamžité, pohotové a promyšlené reakce“*? Mají vlastně tyto strany nějaký konkurenceschopný program? Anebo ho nemají a tak nás hlavně straší tím, jak zlí a oškliví jsou jejich političtí protivníci?

Můžeme se ale s Hejdánkem ptát dál. Není to tak, že i naše dnešní společnost je *„zmatená, zstrašená, politicky nevzdělaná a bezcharakterní masa“*? Víím - je to krutá otázka. Podobně krutý byl ovšem ve své době i Hejdánek sám. Věděl totiž, že pravdivé sebevidění se bez krutosti někdy prostě neobejde. A v tomto duchu

se proto také ptáme, kdo a co dnes dělá pro to, aby naše společnost nebyla tou „*politicky nevzdělanou a bezcharakterní masou*“?

Dámy a pánové,

při výročí Února 1948 si často připomínáme, že naše demokracie není samozřejmá. Je to jistě pravda. Zvláště naléhavě si to můžeme uvědomit, pokud vezmeme vážně ono hejdánkovské tázání.